

Tidlig identifisering og tiltak ved svært tidlige sosiale- og kommunikasjonsvansker

Kenneth Larsen

Regional kompetansetjeneste for autisme, ADHD, Tourettes syndrom og narkolepsi Helse Sør-Øst

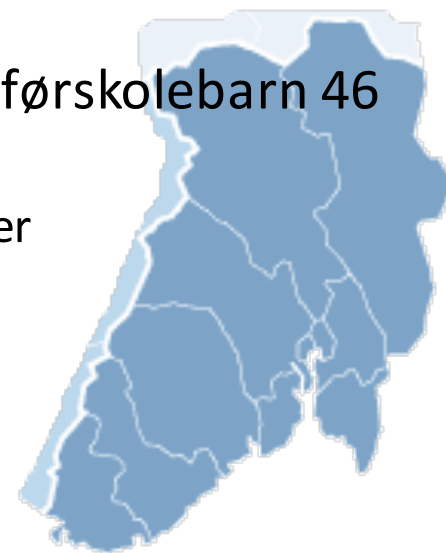
Cathrine S. Holsen Gardner

Helse Førde

Status

- ASF kan i mange tilfeller reliabelt diagnostiseres ved 24 måneders alder.
- Internasjonalt er diagnosealderen omlag 48 måneder
- I en del av Norge (Sør-Øst) er diagnosealderen blant førskolebarn 46 måneder.
 - 3,5% av førskolebarna diagnostisert ved 24 måneders alder
 - 27,2% av førskolebarna diagnostisert ved 36 måneder

(Larsen, 2015)

Utvikling av symptomer

- Det er identifisert relativt få sikre atferds symptomer i det første leveår
- Observerbare atferdsmønstre ser ut til å akkumulere og bli mer prediktive i løpet av det andre leveåret.
- Tidlige symptomer forekommer inne flere utviklingsområder inkludert;
 - Sosial kommunikasjon
 - Sensorisk utvikling
 - Begrenset og repetitivt atferd.

Sosiale initiativ

- Ved 6 måneders alder ser barn som senere diagnostiseres med ASF ut til å benytte kommunikative og emosjonelle ferdigheter til å regulere enkel sosial interaksjon relativt suksessfullt (Rozga et al., 2011; Jones et al., 2015).
 - Regulering av blikk
 - Regulering av smil av smil
 - Sosiale vokaliseringer.
- Ved 12 måneders alder fant man redusert forekomst av peking og vising (Macari et al., 2012)
- 14 måneder gamle barn fremviste et mindre repertoar av gester (Landa et al., 2007; Talbott et al., 2013)

Respons på sosial interaksjon

- Usikre funn men henblikk på sosial oppmerksomhet mot en ukjent voksen ved 6 måneder.
 - To studier fant innen forskjell i sosialt smil, rettede vokaliseringer og engasjement (Ozonoff et al., 2010; Elsabbagh et al., 2013).
 - En studie fant at barn som senere ble diagnostisert med ASF var mindre oppmerksom mot et voksent ansikt (Chawarska et al., 2013).

Respons på sosial interaksjon

- Tydeligere avvik innen sosial oppmerksomhet forekommer rundt 12 måneders alder (Ozonoff et al., 2012).
 - Mindre blikk mot ansikter og sosiale smil - nedgang
 - Færre vokaliseringer mot andre – Mangel på vekst
- Mindre responsive i interaksjon med mødre ved 12 mnd (Wan et al., 2012)

Språk

- Forsinket språkforståelse ved 12 måneder (Mitchell et al., 2012; Zwaigenbaum et al., 2005)
- Forsinket tale språk, tydeligere ved 18 måneder enn ved 12 måneder (Mitchell et al., 2006; Zwaigenbaum et al., 2005)
- Avvik innen språk (vokalisering) ved 6 måneders alder.
- Annerledes intonasjon ved 12 måneder.

Andre symptomer

- Visuell frakobling ved 12-14 måneders alder (Landry & Bryson, 2004).
- Motorisk forsinkelse
 - Forsinket motorisk kontroll
 - Sen gange
 - Kontroll på positur ved opp til sittende stilling (head-lag)

Identifisering av
autismespekterforstyrrelser i tidlig alder
handler om observasjon av et mønster av
atferd og vansker og ikke enkelt atferder.

Stor variasjon i utviklingsbanen til barn
med ASF.

Se hva jeg ser

om barnets sosiale utvikling

- Viser barnet med smil og blick at det gjenkjenner deg når du kommer inn i rommet?
- Bruker barnet pludring og babling når det er fornøyd?
- Hvis du roper på barnet og det ikke kan se hvor du er, snur det seg i den retningen lyden av stemmen din kommer fra?
- Ler barnet ditt høyt dersom du leker og tøyser med det?

- Tar barnet øyekontakt med deg samtidig som han/hun holder på med en leke – uten at du sa noe først?
- Gir barnet deg en leke dersom du holder fram hånden og sier «tak, tak»?
- «Snakker» barnet med andre ved å delta i lydleker, og svarer det også ved å lage lyd?
- Reagerer barnet på tonefallet ditt og holder opp med det det gjør, i det minste en kort stund, om du sier «nei, nei»?

- Når du roper på barnet, snur hun/han seg mot deg og gir øyekontakt en av de første to gangene du sier navnet?
- Hvis du hermer etter lyder som barnet lager, gjentar barnet lydene tilbake til deg?
- Når barnet vil ha noe, forteller barnet deg det ved å *peke* mot tingen?
- Vil barnet være med på samhandlingsleker som «titt-tei», «bake-kake» eller «Hvor stor er du?»

6 måneder

8-10 måneder

10-14 måneder

Tidlig intervensjon

- Intervensjoner i spedbarnsalder;
 - Hanen More Than Words (HMTW) (Carter et al., 2011)
 - Video Interaction for Promoting Positive Parenting Programme (iBASIS- VIPP) (Green et al., 2015)
 - Early Start Denver Model (ESDM) (Rogers et al., 2002; Estes, 2015)
 - Primary Care Stepping Stones Triple P (PCSSTP) (Tellegen & Sanders, 2014)
 - Pivotal Response Treatment (PRT) (Steiner et al., 2012; Koegel et al., 2013)
 - The Early Social Interaction Project (ESI) (Wheterby & Woods, 2006)

Prosjektet

- Formål
 - Forsøke ut verktøy, praksis og systemer for utredning og oppfølging av barn i sped- og småbarnsalderen (0 – 2 år)
 - Utarbeide systemer for kompetanseutvikling og implementering basert på erfaringene.

- Barnehabiliteringen Helse Førde

Utredning

- Anamnese
 - Observasjon av samspill med foreldre og søsken
 - Observasjon av samspill med kliniker
 - Autism Observation Scale for Infants (AOSI)
 - Vineland SEEC Scales
-
- Konklusjon – atferdsmønstre som er assosiert med autisme.

Valg av PRT

- Basert på hypotesen om svikt i sosial motivasjon
- PRT søker å endre grunnleggende vansker i sosial motivasjon (Koegel et al., 1987) og endre barnets utvikling mot en mer typisk utviklingsbane.

PRT - Prosedyre

- Følge barnets valg av materiell for å fremme kommunikasjon
- Gi tydelige prompts for kommunikasjon
- Variasjon
- Foretrukne og nøytrale aktiviteter
- Naturlige og direkte funksjonelle forsterkere
- Formidling av forsterkere på målrettede kommunikative forsøk.

Tiltak...

- Øke mengde og lengde på sosiale samspill.
 - I starten kun ønskede aktiviteter, variasjon hvert 10 s
 - I ca 4 – 5 minutter
 - Så en pause på fanget/gikk
- Styrke kommunikative forsøk
 - Objekter/leker barnet var interessert i
 - Forsterke kommunikative responser og forsøk
 - Motorisk
 - Vokal
 - Variasjon og vedlikehold
- Involvering av søsken

Videre

- Videreføring og rekruttering av nye sped- og småbarn
- Oppsummering av erfaringene
- Implementering

Regional kompetansetjeneste

- RKT skal arbeide for likeverdige og individuelt tilrettelagte tjenester som er preget av langsiktighet, helhet, kontinuitet og god kvalitet
- RKT yter kompetansetjenester til det tverrfaglige ordinære hjelpeapparatet, og har et nært samarbeid med Autismeforeningen i Norge, ADHD Norge, Norsk Tourette Forening, Foreningen for Søvn sykdommer, Nasjonal kompetansseenhet for Autisme (Autismeenheten), Nasjonalt Kompetansesenter for AD/HD, Tourettes syndrom og narkolepsi (NK), regionale fagmiljøer i de andre helseregionene og regionens helseforetak.
- Virksomheten skal favne tjenester og fagområder som omfatter barn, unge og voksne med de fire diagnosene.

www.oslo-universitetssykehus.no/regional-kompetansetjeneste

www.facebook.com/RKT.HSO

www.twitter.com/RKT_HSO